

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

2. května 2006 *

Ve věci C-436/03,

jejímž předmětem je žaloba na neplatnost na základě článku 230 ES, podaná dne 14. října 2003,

Evropský parlament, původně zastoupený J. L. Rufas Quintanou a E. Waldherr, poté posledně uvedenou a R. Passosem, jako zmocněnci, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

žalobce,

podporovaný

Komisi Evropských společenství, původně zastoupenou C. Schmidt, poté J.-F. Pasquierem, jako zmocněnci, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

vedlejším účastníkem,

* Jednací jazyk: francouzština.

proti

Radě Evropské unie, zastoupené J.-P. Jacquém a M. C. Giorgi Fort, jako zmocněnci,

žalované,

podporované

Španělským královstvím, zastoupeným E. Braquehais Conesou, jako zmocněncem,
s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska, zastoupeným
R. Caudwell, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s Lordem P. Goldsmithem
a N. Painesem, QC, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

vedlejšími účastníky,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas
a J. Makarczyk, předsedové senátů, J.-P. Puissochet (zpravodaj), R. Schintgen,
J. Klučka, U. Löhmus, E. Levits a A. Ó Caoimh, soudci,

generální advokátka: C. Stix-Hackl,
vedoucí soudní kanceláře: R. Grass,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 12. července 2005,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Evropský parlament se domáhá, aby bylo zrušeno nařízení Rady (ES) č. 1435/2003 ze dne 22. července 2003 o statutu Evropské družstevní společnosti (SCE) (Úř. věst. L 207, s. 1; Zvl. vyd. 17/01, s. 280, dále jen „napadené nařízení“).

Právní rámec

- 2 Napadené nařízení bylo přijato na základě článku 308 ES. Zavádí jednotný statut použitelný na Evropskou družstevní společnost (SCE), zejména s cílem odstranit překážky pro přeshraniční spolupráci společností při zohlednění zvláštností družstev.

3 Druhý bod odůvodnění napadaného nařízení tak uvádí:

„Dokončení vnitřního trhu a s tím spojené zlepšení hospodářské a sociální situace v celém Společenství znamená nejen odstraňování překážek odchodu, ale také přizpůsobení výrobních struktur rozměrům Společenství. Pro tento účel je podstatné, aby si společnosti všech typů, jejichž činnost není omezena na pouhé uspokojování místních potřeb, mohly plánovat a reorganizovat své činnosti na úrovni Společenství.“

4 Podle jedenáctého až čtrnáctého bodu odůvodnění:

„(11) Přeshraniční spolupráci mezi družstvy ve Společenství v současnosti brání právní a správní překážky, které by měly být na trhu bez hranic odstraněny.

(12) Zavedení evropské právní formy pro družstva, založené na společných zásadách, avšak zároveň zohledňující jejich zvláštnosti, by mělo družstvům umožnit rozvinout činnost za hranicemi svých států, na celém území Společenství nebo jeho části.

(13) Základním cílem tohoto nařízení je umožnit zřizování SCE fyzickými osobami s bydlištěm v různých členských státech nebo právníckými osobami

zřízenými podle práva různých členských států. Nařízení také umožní založení SCE fúzí dvou stávajících družstev nebo přeměnou vnitrostátního družstva na novou právní formu bez nutnosti jeho předchozího zrušení, pokud má toto družstvo sídlo a správní ústředí v jednom členském státě a provozovnu nebo dceřinou společnost v jiném členském státě.

- (14) Vzhledem ke zvláštní povaze SCE jako subjektu práva Společenství nejsou pojetím „skutečného sídla“ SCE podle tohoto nařízení dotčeny právní předpisy členských států, ani se tím nepředjímá vymezení tohoto pojmu, které bude zvoleno pro jiné akty Společenství v oblasti práva obchodních společností.“

5 Napadené nařízení upravuje zejména pravidla pro založení SCE (článek 2), jakož i její minimální základní kapitál (článek 3) a stanovy (článek 5). Na základě čl. 1 odst. 5 napadeného nařízení je SCE právnickou osobou.

6 Podle článku 6 napadeného nařízení:

„Sídlo SCE se musí nacházet ve Společenství, ve stejném členském státě jako její správní ústředí. Členský stát může kromě toho uložit SCE zapsané do rejstříku na jeho území povinnost mít sídlo a správní ústředí na stejném místě.“

- 7 Článek 7 napadeného nařízení upravuje přemístění sídla SCE, ke kterému dochází bez zániku jeho právní subjektivity:

„1. Sídlo SCE lze přemístit do jiného členského státu v souladu s odstavci 2 až 16. Toto přemístění nevede ke zrušení SCE ani k vytvoření nové právnické osoby.“

- 8 V souladu s čl. 8 odst. 1 napadeného nařízení:

„SCE se řídí

- a) tímto nařízením;
- b) svými stanovami, pokud je to v tomto nařízení výslovně stanoveno;
- c) pokud jde o oblasti, které toto nařízení neupravuje nebo [pokud] je upravuje pouze částečně, ve věcech, které upraveny nejsou,
 - i) právními předpisy přijatými členskými státy k provedení opatření Společenství, která se týkají konkrétně SCE;

ii) právními předpisy členských států, které by se vztahovaly na družstvo založené podle práva členského státu, ve kterém má SCE sídlo;

iii) svými stanovami stejným způsobem, jako u družstva založeného v souladu s právními předpisy členského státu, ve kterém má SCE sídlo.“

9 Konečně napadené nařízení umožňuje přeshraniční fúze SCE (čl. 2 odst. 1 čtvrtá odrážka a články 19 až 34 napadeného nařízení).

Legislativní proces vedoucí k přijetí napadeného rozhodnutí

10 Komise Evropských společenství předložila Radě Evropské unie svůj původní návrh týkající se SCE dne 6. března 1992 (Úř. věst. 1992, C 99, s. 14). Tento návrh byl založen na článku 100a Smlouvy o ES (nyní po změně článek 95 ES).

11 V rámci změny smluv Maastrichtskou smlouvou a Amsterodamskou smlouvou byl právní základ tohoto návrhu nařízení upraven na článek 95 ES. Tento právní základ byl potvrzen Parlamentem v jeho stanovisku.

- 12 V rámci diskusí v Radě došlo ke změně tohoto právního základu na článek 308 ES místo článku 95 ES. Z důvodu této změny se Rada rozhodla opětovně konzultovat Parlament.
- 13 Ve stanovisku ze dne 14. května 2003 Parlament požádal o setrvání na článku 95 ES jako na právním základu. Komise se ve svém stanovisku k pozměňovacím návrhům Parlamentu připojila k tomuto názoru.
- 14 Dne 22. července 2003 Rada formálně nařízení přijala, přičemž potvrdila volbu článku 308 ES jako právního základu.

Návrhová žádání účastníků řízení a řízení před Soudním dvorem

- 15 Parlament navrhuje, aby Soudní dvůr:
- zrušil napadené nařízení;
 - uložil zachování platnosti nařízení až do vstupu v platnost nové právní úpravy pro tuto oblast přijaté během přiměřené lhůty na náležitém právním základě;
 - uložil Radě náhradu nákladů řízení.

16 Rada navrhuje, aby Soudní dvůr:

— zamítl žalobu;

— uložil Parlamentu náhradu nákladů řízení.

17 Usnesením předsedy Soudního dvora ze dne 9. března 2004 bylo povoleno vedlejší účastenství Komise na podporu návrhových žádání Parlamentu. Tímtež usnesením bylo povoleno vedlejší účastenství Španělského království a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska na podporu návrhových žádání Rady.

K žalobě

Argumentace účastníků řízení

18 Na podporu své žaloby Parlament uplatňuje jediný žalobní důvod, vycházející z nesprávné volby článku 308 ES jakožto právního základu pro napadené nařízení. Podle jeho názoru je náležitým právním základem článek 95 ES.

19 V tomto ohledu připomíná, že rozdíly v právu společností členských států představují překážku pro činnost družstevních společností, zejména pokud jde o přemístění jejich sídla a přeshraniční fúze.

- 20 Parlament se také domnívá, že nařízení mohou být velmi dobře založena na článku 95 ES. Sbližování práv členských států může být rovněž provedeno doplněním vnitrostátního práva vytvořením evropských právních forem. V případě SCE je sbližování práva členských států nezbytné pro vytvoření a správu transevropských družstev.
- 21 Parlament dodává, že pojem „sbližování“ obsažený v článku 95 ES pokrývá nejen opatření, jejichž cílem je odstranit překážky vyplývající z rozdílů mezi jednotlivými vnitrostátními právními řády, ale také opatření určená k překonání územních omezení vnitrostátních právních řádů v rozsahu nezbytném pro vytvoření a fungování vnitřního trhu.
- 22 V tomto ohledu Parlament popírá argument Rady, podle kterého musí sbližující opatření nezbytně zahrnovat úplné nebo částečné nahrazení vnitrostátních předpisů. Soudní dvůr ostatně připustil, že konvergence právních předpisů členských států sledovaná článkem 95 ES může být provedena i pokud v některých členských státech neexistují žádné právní předpisy v dané oblasti (rozsudek ze dne 9. října 2001, Nizozemsko v. Parlament a Rada, C-377/98, Recueil, s. I-7079, bod 15).
- 23 Stejně tak tomu je pokud jde o názor Rady, podle kterého je předběžnou podmínkou sbližování právních předpisů pravomoc členského státu přijmout právní úpravu v dané oblasti, která má stejné účinky jako sbližování. Podle Parlamentu tuto podmínku nelze z článku 95 ES vyvodit tím spíše, že členský stát samotný nemůže dojít k výsledku totožnému se sbližením právních předpisů.

- 24 Parlament také zdůrazňuje, že článek 308 ES nepředstavuje náležitý právní základ pro přijetí napadeného nařízení zejména proto, že použití tohoto ustanovení je podřízeno podmínce, že Smlouva o ES neposkytuje nezbytné pravomoci k dosažení sledovaného cíle, čemuž tak v daném případě není.
- 25 Vytvoření evropské družstevní společnosti nelze zaměňovat s vytvořením nového institutu překrývajícím se s vnitrostátními instituty, jak tomu je v oblasti duševního vlastnictví [viz zejména nařízení Rady (ES) č. 40/94 ze dne 20. prosince 1993 o ochranné známce Společenství (Úř. věst. 1994, L 11, s. 1; Zvl. vyd. 17/01, s. 146), a nařízení Rady (ES) č. 2100/94 ze dne 27. července 1994 o odrůdových právech Společenství (Úř. věst. L 227, s. 1; Zvl. vyd. 03/16, s. 390)]. Parlament také uvádí, že tato nařízení založená na článku 308 ES zřídila správní instituce Společenství, které mají právní subjektivitu a finanční a správní nezávislost, což není případ napadeného nařízení.
- 26 Evropská družstevní společnost není totiž novou formou společnosti, nezávislou na právu členských států, jelikož napadené nařízení neupravuje vyčerpávajícím způsobem její organizaci, ale spokojuje se s úpravou její struktury, přičemž systematicky odkazuje na právo použitelné v členském státě, kde má sídlo.
- 27 Komise, jako vedlejší účastník, zastává stejný názor jako Parlament. Rovněž poukazuje na široké pojetí pojmu „harmonizace“ obsaženého v článku 95 ES.
- 28 Podle Komise je cílem napadeného nařízení zlepšit podmínky pro vytvoření a fungování vnitřního trhu tím, že přispěje k odstranění překážek volného pohybu

služeb zřízením evropské právní formy, která umožní družstevním společnostem provozovat činnost za vnitrostátními hranicemi. V projednávaném případě zvláštní statut evropské družstevní společnosti jako subjektu práva Společenství doplňuje jednotlivé vnitrostátní statuty družstev s cílem usnadnit rozvoj jejich přeshraničních činností.

- 29 Rada má za to, že napadené nařízení vytváří novou právní formu evropského rozměru, která se připojuje k družstevním společnostem podle vnitrostátního práva.
- 30 Dodává, že pouhá skutečnost, že účelem aktu Společenství je vytvoření a fungování vnitřního trhu, nepostačuje k tomu, aby mu byl jako právní základ nezbytně přiřazen článek 95 ES. Článek 14 ES upřesňuje, že článek 95 ES je pouze jedním z ustanovení, kterými se uskutečňuje vnitřní trh.
- 31 Aby mohl být založen na článku 95 ES, musel by tento akt sblížovat vnitrostátní právní předpisy a snažit se odstranit překážky, které rozdílnost nebo omezený územní účinek vnitrostátních právních úprav kladou uskutečnění cílů Smlouvy.
- 32 Rada tvrdí, že harmonizační opatření musí nezbytně vést k výsledku, kterého by mohlo být dosaženo současným přijetím totožných právních předpisů v každém členském státě. V projednávaném případě však žádný členský stát uvažovaný individuálně nemá pravomoc upravit takový statut, jaký stanoví napadené nařízení.

- 33 Z těchto důvodů a z důvodu neexistence jiného ustanovení, které by mohlo být použito, mohl sloužit jako právní základ uvedeného nařízení pouze článek 308 ES.
- 34 Španělské království a vláda Spojeného království, vedlejší účastníci, se rovněž domnívají, že evropská družstevní společnost je nová právní forma. Napadené nařízení tedy mělo být přijato na základě článku 308 ES.

Závěry Soudního dvora

- 35 Náležitý právní základ, na kterém má být akt přijat, je třeba určit v závislosti na obsahu a hlavním účelu tohoto aktu (viz zejména rozsudek ze dne 17. března 1993, Komise v. Rada, C-155/91, Recueil, s. I-939, body 19 až 21, a výše uvedený rozsudek Nizozemsko v. Parlament a Rada, bod 27).
- 36 V tomto ohledu je použití článku 308 ES jako právního základu aktu oprávněné pouze tehdy, když žádné jiné ustanovení Smlouvy neposkytuje orgánům Společenství nezbytnou pravomoc pro přijetí tohoto aktu (viz rozsudky ze dne 26. března 1987, Komise v. Rada, 45/86, Recueil, s. 1493, bod 13, a ze dne 13. července 1995, Španělsko v. Rada, C-350/92, Recueil, s. I-1985, bod 26).
- 37 Soudní dvůr tak již rozhodl, že se Společenství může opírat o článek 308 ES při vytváření nových institutů duševního vlastnictví překrývajících se s vnitrostátními instituty (viz posudek 1/94, ze dne 15. listopadu 1994, Recueil, s. I-5267, bod 59, jakož i výše uvedené rozsudky Španělsko v. Rada, body 23 a 27, a Nizozemsko

v. Parlament a Rada, bod 24). Použití článku 308 ES jako právního základu je oproti tomu vyloučeno, pokud dotčený akt Společenství nestanoví zavedení nového ochranného institutu na úrovni Společenství, ale pouze harmonizuje pravidla stanovená v právu členských států pro poskytování a ochranu uvedeného institutu (výše uvedený rozsudek *Nizozemsko v. Parlament a Rada*, bod 25).

- 38 Pokud jde o článek 95 ES, ten opravňuje zákonodárce Společenství k přijetí opatření určených ke zlepšení podmínek pro vytvoření a fungování vnitřního trhu, přičemž tato opatření musí skutečně mít tento účel a přispívat k odstranění překážek hospodářským svobodám zaručeným Smlouvou, mezi které patří svoboda usazování [viz zejména rozsudky ze dne 5. října 2000, *Německo v. Parlament a Rada*, C-376/98, Recueil, s. I-8419, body 83, 84 a 95, jakož i ze dne 10. prosince 2002, *British American Tobacco (Investments) a Imperial Tobacco*, C-491/01, Recueil, s. I-11453, bod 60].
- 39 Použití článku 95 ES jako právního základu je rovněž možné za účelem předejití vzniku překážek obchodu v důsledku různorodého vývoje vnitrostátních právních předpisů, nicméně vznik takových překážek musí být pravděpodobný a účelem dotčeného opatření musí být jejich zabránění [viz v tomto smyslu výše uvedené rozsudky *Španělsko v. Rada*, bod 35, *Německo v. Parlament a Rada*, bod 86, a *Nizozemsko v. Parlament a Rada*, bod 15, jakož i *British American Tobacco (Investments) a Imperial Tobacco*, bod 61].
- 40 V projednávaném případě vyplývá z obsahu a cíle napadeného nařízení, že toto nařízení sleduje zavedení nové právní formy překrývající se s vnitrostátními formami družstevních společností, jak ostatně uvádějí dvanáctý a čtrnáctý bod odůvodnění napadeného nařízení, podle kterých evropská družstevní společnost musí být považována za evropskou právní formu družstevních společností, která má zvláštní povahu jako subjekt práva Společenství.

- 41 Právní forma evropské družstevní společnosti se totiž v souladu s čl. 8 odst. 1 písm. a) napadeného nařízení řídí přednostně tímto nařízením. Jeho čl. 8 odst. 1 písm. b) stanoví, že evropská družstevní společnost se může rovněž řídit svými stanovami, pokud je to v napadeném nařízení výslovně stanoveno. Pouze podpůrně, pokud jde o oblasti, které toto nařízení nebo stanovy evropské družstevní společnosti neupravují, odkazuje čl. 8 odst. 1 písm. c) uvedeného nařízení zejména na právo členského státu, ve kterém má evropská družstevní společnost sídlo.
- 42 Nadto jsou podmínky založení evropské družstevní společnosti, které jsou uvedeny v článku 2 napadeného nařízení, vlastní pouze této společnosti. Pro evropskou družstevní společnost je rovněž specifická možnost, stanovená v článku 7 napadeného nařízení, přemístit její sídlo z jednoho členského státu do druhého, aniž by toto přemístění vedlo ke zrušení nebo k vytvoření nové právnické osoby.
- 43 Konečně z ustanovení článku 9 napadeného nařízení, podle kterého musí být s evropskou družstevní společností v každém členském státě zacházeno tak, jako by byla družstvem založeným v souladu s právními předpisy členského státu, ve kterém má sídlo, vyplývá, že forma evropské družstevní společnosti koexistuje s formami vnitrostátních družstevních společností.
- 44 Za těchto podmínek nelze mít za to, že účelem napadeného nařízení, které ponechává beze změny jednotlivé stávající vnitrostátní právní předpisy, je sblížení práv členských států použitelných na družstevní společnosti, nýbrž jeho účelem je vytvořit novou formu družstevní společnosti, která se překrývá s vnitrostátními formami.

- 45 Toto konstatování není dotčeno skutečností, že napadené nařízení nestanoví vyčerpávajícím způsobem všechna pravidla použitelná pro evropské družstevní společnosti a že v některých bodech odkazuje na právo členského státu, na jehož území má evropská družstevní společnost své sídlo, jelikož tento odkaz má, jak bylo uvedeno výše, podpůrný charakter.
- 46 Z výše uvedeného vyplývá, že článek 95 ES nemohl být náležitým právním základem pro přijetí napadeného nařízení, které bylo správně přijato na základě článku 308 ES.
- 47 Vzhledem k tomu, že jediný žalobní důvod je neopodstatněný, je nutno žalobu zamítnout.

K nákladům řízení

- 48 Podle čl. 69 odst. 2 jednacího řádu se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že Rada požadovala náhradu nákladů řízení a Parlament neměl ve věci úspěch, je namístej poslední uvedenému uložit náhradu nákladů řízení. V souladu s čl. 69 odst. 4 téhož jednacího řádu nesou Španělské království, Spojené království a Komise, jakožto vedlejší účastníci, vlastní náklady.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

- 1) **Žaloba se zamítá.**

- 2) **Evropskému parlamentu se ukládá náhrada nákladů řízení.**

- 3) **Španělské království, Spojené království Velké Británie a Severního Irsku, jakož i Komise Evropských společenství nesou vlastní náklady.**

Podpisy.